

**ALOHIDA YORDAMGA MUHTOJ BOLANI SAMARALI INKLYUZIYASI
UCHUN ICHKI SHAROITLAR**

Almatov Botirbek Alimjon o'g'li – “University of Mnagent and Future Technologies” university, 558-guruh talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada alohida yordamga muhtoj bolalarni inklyuziv ta'lim muhitida samarali integratsiya qilish uchun zarur ichki sharoitlar tahlil qilinadi. Inklyuziv ta'limning asosiy tamoyillari, pedagogik va psixologik yondashuvlar, shuningdek, o'quv jarayonida qulay sharoit yaratish usullari muhokama qilinadi. Tadqiqot natijalari, alohida ehtiyojga ega bolalarning ijtimoiy va akademik muvaffaqiyatini oshirish uchun muhim omillarni ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: Inklyuziv ta'lim, maxsus ehtiyoj, pedagogik yondashuv, ichki sharoitlar, psixologik qo'llab-quvvatlash, ta'lim strategiyalari.

Kirish

Zamonaviy ta'lim tizimi har bir bolaning individual ehtiyojlarini hisobga olgan holda, ularning shaxsiy va akademik rivojlanishini qo'llab-quvvatlashni talab qiladi. Inklyuziv ta'lim – bu barcha o'quvchilarga ta'lim jarayonida teng imkoniyat yaratishni nazarda tutuvchi tizimdir. Bunday ta'lim modeli nogironligi yoki maxsus ta'lim ehtiyojlariga ega bo'lgan bolalarning jamiyatda to'laqonli ishtirok etishlarini ta'minlash uchun muhim ahamiyatga ega.

Inklyuziv ta'lim nafaqat maxsus ehtiyojga ega bolalar uchun, balki butun sinf jamoasi uchun ham foydalidir, chunki u farqlarga hurmat bilan yondashish va jamiyatdagi xilma-xillikni qadrlashni rivojlantiradi. Ushbu maqolada inklyuziv ta'lim muhitining muhim jihatlari va ularning samaradorligini ta'minlash yo'llari kengroq yoritiladi.

Inklyuziv ta'lim muhiti va uning asosiy tamoyillari

Inklyuziv ta'lim barcha bolalarga teng sharoit yaratishni maqsad qilgan holda, ta'lim jarayonida hech kimni chetda qoldirmaslik tamoyiliga asoslanadi. Bu

muhitning asosiy tamoyillari quyidagilardan iborat: teng imkoniyatlar – barcha bolalar jismoniy va aqliy imkoniyatlaridan qat’i nazar, ta’lim olishga haqlidir.

Moslashuvchan o’qitish metodikasi – har bir bolaning individual ehtiyojlariga mos pedagogik yondashuvlar qo’llanilishi kerak. Sinfdoshlar bilan ijtimoiy integratsiya – alohida ehtiyojga ega bolalar uchun do’stona va qo’llab-quvvatlovchi muhit yaratish muhimdir. O’qituvchilar va yordamchi mutaxassislarning hamkorligi – psixolog, defektolog, logoped kabi mutaxassislarning bilan hamkorlik qilish zarur. Oilaviy ishtirok – ota-onalar bolalarining ta’lim jarayonida faol qatnashishi kerak. Ushbu tamoyillar inklyuziv ta’lim tizimini samarali tashkil qilishga yordam beradi va ta’lim oluvchilarning ijtimoiy va akademik rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko’rsatadi.

Ichki sharoitlarni ta’minlashning muhim jihatlari

Inklyuziv ta’limni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun ta’lim muassasalarida quyidagi ichki sharoitlar yaratilishi zarur:

- Har bir bolaning individual ehtiyojlarini hisobga oluvchi ta’lim metodlaridan foydalanish.
- Dars jarayonida interaktiv usullar, vizual va audio materiallardan foydalanish.
- O’qituvchilar va yordamchi mutaxassislarning doimiy malaka oshirishi.

Psixologik va ijtimoiy qo’llab-quvvatlash

- Maxsus ehtiyojga ega bolalar uchun psixologik xizmatlar tashkil etish.
- Bolalar o’rtasida ijobiy munosabatlarni shakllantirish.
- Oila bilan doimiy aloqada bo’lish va ularni ta’lim jarayoniga jalb etish.

Moddiy-texnik ta’minot va moslashgan muhit

- Nogironligi bo’lgan bolalar uchun qulay maktab infratuzilmasini yaratish.
- Maxsus texnologik vositalar, jumladan, audiokitoblar, interaktiv doskalar va boshqa yordamchi vositalar bilan ta’minlash.
- Moslashtirilgan o’quv materiallarini ishlab chiqish.

Amaliy misollar va tajribalar

Dunyodagi ilg'or ta'lim tizimlari inklyuziv ta'limni qo'llab-quvvatlovchi turli mexanizmlarni ishlab chiqqan: Finlyandiya – bu mamlakatda har bir bola uchun individual ta'lim yondashuvi qo'llanadi. Germaniya – maxsus ehtiyojga ega bolalar uchun ta'lim resurs markazlari tashkil qilingan. Yaponiya – ta'lim jarayonida maxsus texnologik vositalar keng qo'llaniladi. Ushbu tajribalar shuni ko'rsatadiki, yaxshi tashkil etilgan inklyuziv ta'lim tizimi nafaqat alohida ehtiyojga ega bolalar, balki butun jamiyat uchun ham ijobiy natijalar beradi.

Xulosa

Alohida yordamga muhtoj bolalarni samarali inklyuziya qilish uchun ichki sharoitlarni to'g'ri tashkil etish muhim ahamiyatga ega. Bu pedagogik yondashuvlar, psixologik qo'llab-quvvatlash, moddiy-texnik moslashuv hamda ta'lim jarayonining har tomonlama integratsiyasini o'z ichiga oladi. To'g'ri ichki sharoitlar yaratilsa, alohida ehtiyojga ega bolalar ham o'z iqtidorlarini to'liq namoyon qilish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Inklyuziv ta'lim nafaqat ta'lim tizimini rivojlantirish, balki jamiyatda tenglik va adolatni mustahkamlashga xizmat qiladi. Shuning uchun ham, bu borada doimiy rivojlanish va takomillashtirish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Sulaymon Amirqulovich Xaydarov. (2024). O'quvchilarni tarbiyashda ijtimoiy fanlarni o'qitishni didaktik imkoniyatlari. SCIENCE AND EDUCATION SCIENTIFIC JOURNAL. 5.1.B.271-275.
2. Хайдаров, С. (2023). Педагогик faoliyatda o'qituvchi o'zida kompetentlik sifatlarini shakllantirishi. Цифровизация современного образования: проблема и решение, 1(1), 64–67.
3. Хайдаров, С. А. (2023). ТАРИХ ДАРСЛАРИДА САНЪАТ АСАРЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШНИНГ УСУЛЛАРИ. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 3(1/2), 92-96.
4. Хайдаров С. (2024). Spiritual influence on child education in families. Web of Teachers: Inderscience Research. 2 (11). 203-205.
5. Хайдаров С. (2025). Oilalarda farzand tarbiyasiga ruhiy ta'sir etkazish. Modern Education and Development. 3 (17). 23-27.

6. Khaydarov S.A. (2025). The role of the use of fine arts in teaching the history of the country. Modern Education and Development. 3 (17). 28-33.
7. Xaydarov S.A. (2025). Ijtimoiy-gumanitar fanlarda raqamli metodlardan foydalanish yo'llari. NEW RENAISSANCE international scientific journal. 2(1). 91-94.
8. Xaydarov S.A. (2025). Yoshlarda vatanparvarlik hissini tarbiyalashda Boburnoma asariga ishlangan miniatyuralarning ahamiyati. Til va adabiyot.uz. 2.11-12.